

Önceki sayımızda, ülkemizde, kısa olmayan bir aralıktan sonra çatışma ortamının yeniden başlatıldığını, olası nedenlerini ve kayıplarımızı üzülenlerle de olsa paylaştık. Bunun yanı sıra, çatışmasızlık-diyalog sürecinin kazanımlarından da bahsedebilmiştik. Bugünlerde yaşadıklarımıza bu topraklarda daha önceden tanıklık etmiş olan kimse olmadığını biliyoruz. Çünkü şiddetin hem içeriği hem mekânı daha önceden yaşatılanlar gibi değil. Çoğunlukla kırsal alanda devam eden silahlı çatışmalar ve bombalamalar bugünlerde artık kentlerimizde yaşanıyor. Silahlı unsurların birbirlerini hedef aldığı çatışmaların ve şiddetin bugün büyük oranda asıl hedefi mahallesinde, sokakta oynayan çocuklar, evinde oturan kadınlar, hastaya, yaralıya ulaşmaya çalışan sağlık emekçileri gibi siviller. Kimisi roketle, bombayla, kimisi uzaktan kumandalı patlayıcılarla, kimisi de suikast silahlarıyla metrelerce uzaktan hedef alınarak katlediliyor. Pervasızlık gün be gün artıyor. Nereden gelirse gelsin, her bir ölüm haberi yalnızca geldiği evdekileri değil, hepimizi acılara boğuyor. İçimiz yanıyor, yürekler için için kanıyor. En büyük tehlike de acılara karşı gelişebilecek duyarsızlaşma, acılara alışma hali. Unutmamalıyız ki devletin her türlü aracıyla ürettiği ve yaygınlaştırdığı nefret söyleminin Türkiye halkları tarafından yaygın biçimde içselleştirilmesi sağlanırsa, birbirimizin acısını duyumsamamamızın, ilgisiz kalmamızın da önü açılmış olacak. Halklarımız birbirlerinin üzüntüsüne, acısına kayıtsız kalarak düşmanlaşmaya başlayacak. Bu topraklarda yüzyıllar öncesinde doğup, gelişmiş olan halkların dostluğuna yönelik yapılmakta olan bu suikast girişimi yine halklar tarafından önlenmeyi, engellenmeyi bekliyor. Verilen tepkilere tanıklıklarımız

umudumuzu pekiştiriyor. Başlatılan şiddetin Kürt sorununun çözümünü hedeflemediğini, başlatanlar dışında söylemeyen, karşısında tutum almayan neredeyse kalmadı. Bununla birlikte, halkların büyük çoğunluğunun bu ortak iradesini engellemeye, toplumu kamplara bölmeye hizmet edebilecek girişimlere de devam ediliyor. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)'nin öncülüğünde, Türk Sanayicileri ve İşadamları Demeği (TÜSİAD)'nin de aralarında yer aldığı 14 sivil toplum kuruluşu, Sivil Dayanışma Platformu adıyla bir araya gelerek Ankara ve İstanbul'da "Teröre Hayır Kardeşliğe Evet" mitingi düzenlediler. "Bayrağını al da gel" sloganı ile çağrı çıkartılan ve Ankara'da 17 Eylül'de gerçekleştirilen miting, düzenleyenlerde hayal kırıklığı yarattı. Hem katılım beklediklerinin çok gerisinde oldu hem de basına yansıdığı kadıyla, bayraklarla gelenlerin önemli bir bölümü miting sonrasında bayraklarını miting alanında bırakıp döndüler. Sivil Dayanışma Platformu'nun 20 Eylül, İstanbul mitingi ise platformun "Şer ittifakına İstanbul'un cevabını göstereceğiz, bütün İstanbul halkını bayraklarıyla beraber omuz omuza, kol kola olmaya, Yenikapı'ya davet ediyoruz" çağrısı ve Cumhurbaşkanı, TBMM Başkanı ve Başbakan'ın katılımıyla sivil olmaktan çıktı, devlet mitingine dönüştü. Mitingin konuşmacısı da olan Cumhurbaşkanı, "1 Kasım seçimlerinde hangi partiden olursa olsun, TBMM'ye 550 tane yerli, milli, bedeniyle, kalbiyle bu ülke için çalışacak milletvekili göndermenizi istiyorum. Herhalde ne demek istediğimi anlıyorsunuz değil mi?" ve ardından Başbakan, "... 1 Kasım'a kadar çok çalışacaksınız, bunları baraj altında bırakacaksınız. AKP'yi yeniden tek başına iktidar yapacaksınız." çağrısı yaptılar.

Eylül 2015 Türkiye'sinde tanık olduğumuz bu yaşananların yıllar sonra siyaset bilimciler ve tarihçilerin nasıl değerlendirileceğini de merak ederek, tam bir akıl tutulması olduğunu söyleyebiliriz. Bu ülkede, şiddeti-terörü önlemekle, güvenliği sağlamakla ödevli-görevli, sorumlu, yetkili Türkiye'nin Cumhurbaşkanı-Başkomutanı ile Genel Kurmay Başkanlığı, Kara, Hava ve Deniz Kuvvetleri ile Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve MİT'in emrinde bulunduğu Başbakan, halka şiddete-teröre karşı slogan attırıyorlar. Bu nasıl bir iştir?

Birleşmiş Milletler'in 15 Aralık 1978 tarihli Genel Kurulu'nda oy birliği ile kabul edilen ve " (...) her insan ırk, din, dil, cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin doğuştan barış içinde yaşama hakkına sahiptir." saptamasını da içeren 33/73 sayılı karar ile 12 Kasım 1984 tarihli Genel Kurulu'nda olarak yine oy birliği ile kabul edilen ve " (...) gezegenimizde yaşayan tüm insanlar kutsal bir hak olan barış içinde yaşama hakkına sahiptir. Halkların barış hakkını korumak ve bu hakkın uygulanmasını sağlamak her Devlet için temel bir yükümlülüktür." saptamasını da içeren 39/41 sayılı karar ile barış içinde yaşamının bütün insanlar için bir hak ve bunu sağlamanın da devletin sorumluluğu olduğu uluslararası düzlemde kabul edilmiştir. Söz konusu kararlarda belirlenen hak ve ödevin içeriği ise 10 Aralık 2010 tarihinde İspanya'nın Santiago de Compostela kentinde toplanan Barış İçinde Yaşama Hakkı Uluslararası Kongresi'nde hemen tüm ayrıntısıyla belirlenmiş ve Santiago Bildirisi adıyla yayımlanmıştır. Santiago Bildirisi'nde "... bütün halkların ve bireylerin devlet tarafından "düşman-olarak-görülmemek-hakkı" vardır (Madde 5)" ve "... bireyler, gruplar, halklar vazgeçilmez, adil, sürdürülebilir ve kalıcı barış içinde

yaşama hakkına sahiptir. Barış içinde yaşama hakkının sağlanması ve korunması sorumluluğu devlete aittir (Madde 13)" diğer pek çok belirlemenin yanı sıra, özellikle bunlar bugünün Türkiye'sinde bilinmesi, yerine getirilmesi ve talep edilmesi özel önem taşımaktadır. Barış içinde yaşama hakkımızı kullanabilmeyi devletten bekleyerek yaşamamızın mümkün olmadığını bir defa daha gördük. Halklar ve örgütleri sistemli bir biçimde talep ve aktif olarak mücadele ederse, ancak o zaman barış içinde yaşayabileceğimize bir defa daha tanık oluyoruz.

Ülkemizi de bağlayan söz konusu karar ve bildiri metinlerini ayrıntılı bir şekilde okuduktan sonra 20 Eylül, İstanbul mitingine en hafif deyimle "akıl tutulması" saptamasını yapmanın yerli yerinde olduğu görünüyor. Çağrıcısı ve gerçekleştiricisinin devlet, hükümet ve AKP olduğu bir mitingin katılımcılarının da şiddet sorununu yaşayan bütün halklar olamayacağı olmadığı için, mitingde yaratılabilecek atmosferin halkların dostluğuna, dayanışmasına ve ortak tutum alışlarına katkısı olmasını bekleyemeyiz. Kaldı ki yukarıda yer verdiğimiz konuşmacıların bunu hedeflediğini söylemek, en azından konuşmaları dinlendiğinde ya da okunduğunda, mümkün değildir. Eylül ayı bu coğrafyada halkların dostluğu adına kötü günlerin ayıdır; 6-7 Eylül 1955, 12 Eylül 1980. Bu yılki de niyet olarak bunların yanına kara bir nokta olarak eklenebilir nitelik taşımaktadır.

Ülkemiz tarihinde daha önce görmediğimiz sürelerde (sekiz gün) sokağa çıkma yasakları, güvenlik bölgesi ve ulaşım kapalı devlet karayolu uygulamaları sıklaşmaya başladı. Olağan olana kapatılan bu kentler ve bölgelerde yoğun çatışmalar gerçekleşiyor. Hastalara, yaralılara tedavi hizmeti sunulamazken, koruyucu sağlık hizmetleri rafa kaldırıldı. Sağlık Bakanı, güvenlik sağlanamadığı için ambulans hizmetlerini durdurduğunu itiraf ediyor. Sağlık kuruluşlarına gelen yaralılara hizmet sunumu engelleniyor,

hizmet sunmakta direnen hekimler, sağlık emekçileri şiddet görüyor. Ellerdeki silah sağlık emekçilerinin kimini yolda, kimini kent meydanında, kimini görev başında yaşamdan koparıyor. Bununla birlikte, Silahlı Çatışma ve Diğer Şiddet Durumlarına İlişkin Dünya Tabipler Birliği (DTB) Kuralları var. Bu kurallar, Ekim 1956'da Havana, Küba'da gerçekleştirilen 10. Dünya Tıp Asamblesi'nde kabul edilmiş, Ekim 1957'de İstanbul, Türkiye'de gerçekleştirilen 11. Dünya Tıp Asamblesi'nde gözden geçirilmiş, Ekim 1983'te Venedik, İtalya'da gerçekleştirilen 35. Dünya Tıp Asamblesi'nde ve Ekim 2004'te Tokyo, Japonya'da gerçekleştirilen DTB 55. Genel Kurulunda değiştirilmiş, Mayıs 2006'da Divonne-les-Bains, Fransa'daki DTB 173. Konsey Oturumunda yazım olarak yeniden düzenlenmiş ve Ekim 2012'de Bangkok, Tayland'daki DTB 63. Genel Kurulu'nda üzerinde değişiklik yapılmıştır. TTB web sayfasından da ulaşabileceğiniz bu kurallarla, silahlı çatışma ve diğer şiddet durumlarında çalışan doktorların görevleri belirlenmiştir. Bu kurallar kapsamında doktorlardan her durumda aşağıda belirtildiği gibi davranmaları beklenmektedir:

1. Uluslararası hukuku ihlâl etmemeli, ihlâllere yardımcı olmamalıdır;
2. Yaralı ve hastaları terk etmemelidir;
3. Herhangi bir düşmanlıkta taraf olmamalıdır;
4. Yetkililere hastaları ve yaralıları arama yükümlülüklerini hatırlatmalı, ayrımcılık yapmadan sağlık hizmetlerine erişimi sağlamalıdır;
5. Yaralılara ve hastalara etkili ve tarafsız bakım sağlamalı ve bunu savunmalıdır (söz konusu kişilerin "düşman" sayıldığı durumlar dâhil olmak üzere herhangi bir ayrımcılık gözetmeden);
6. Kişilerin, hastaların ve kurumların güvenlik mülahazalarının etik davranış açısından önemli bir sınırlama olduğunu dikkate almalı ve görev yaparken gereksiz riske girmemelidir;
7. Yaralı ya da hasta kişinin isteklerine, güvenine ve onuruna saygılı olmalıdır;
8. Yaralıların ve hastaların içinde buldukları güç durumdan

kişisel maddi çıkar elde etme adına yararlanmamalıdır; 9. Gerçek ve geçerli onaylarını almadan yaralı ve hasta kişiler üzerinde deney yapmamalı, özgürlüklerinden yoksun kişiler söz konusu olduğunda ise bundan kesinlikle kaçınmalıdır; 10. Silahlı çatışma ve diğer şiddet durumlarında kadınların ve çocukların özellikle güç durumlarını ve özel sağlık ihtiyaçlarını özenle gözetmelidir; 11. Söz konusu kişinin ölmüş ya da bakım altında olduğu durumlar dâhil, bir ailenin, kayıp bir aile üyesinin durumu ve yeri hakkında bilgi sahibi olma hakkına saygı göstermelidir; 12. Herhangi bir mahkûma sağlık hizmetleri vermemelidir; 13. Böyle bir mekanizmanın hâlihazırda bulunmadığı durumlarda doktorların hapisanelere ve mahkûmlara düzenli ziyarette bulunmalarını savunmalıdır; 14. Gelişigüzel uygulamalara ya da kalitesiz/sahte materyal ve ilaçların dolaşıma sokulmasına karşı çıkmalı, mümkün olduğu durumlarda bunu önlemek üzere harekete geçmelidir; 15. Silahlı çatışma ve diğer şiddet durumlarında yetkililere, uluslararası insancıl hukuk ve uluslararası hukukun ilgili diğer hükümlerine göre sağlık personelinin ve altyapısının koruma yükümlülüğü altında olduklarını hatırlatmalıdır; 16. Önemli herhangi bir hastalığın ya da travmanın yaygınlaştığı durumlarda yetkililere bilgi verme yasal yükümlülüğünü akılda tutmalıdır; 17. Yaralılara, hastalara ya da verilen sağlık hizmetlerine karşı misillemeleri önlemek için elinden geleni yapmalıdır; 18. Sağlık hizmetlerinde belirli ikilemlere yol açacak durumlar ortaya çıkabileceğini dikkate almalıdır.

Bu sayımızda, Yavuz Üçkuyu, Yüksel Akkaya ve Hakan Tüzün arkadaşlarımız tarafından hazırlanan "Çalışma Biçimleri ve Sağlık" başlıklı dosyamızla sizlerle buluşuyoruz. Gelecek sayımızda da dosyamızın, dergimizin sayfa sınırı nedeniyle bu sayıda yer veremediğimiz özellikle sağlık başlığındaki diğer makalelerini sizlerle paylaşacağız.

Barış. Hemen şimdi!